

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חתומות
- ספירת העומר וחיוב
- הסוכות
- ימי הביניים - גלות ונאולה
- ימים נוראים
- חתומות
- חתומות
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות המדיניות
- שמקור
- תמונת ומסמך
- שירי הדרסים
- שבת קודש
- מידת הכבוד
- שמועצת
- ענינים כשיס' ובהלכה
- מורת שכיב
- קטלוג הקלטות שיעורים
- בראשית ח"א - סמאי
- סמאי - בראשית ח"ב
- בראשית ח"ב - י"ג
- קל - מולידות
- בראשית ח"ג - י"ב - י"ד
- שנתות ח"א - שנתות בשלח
- שנתות ח"ב - סמאי - סמאי
- יחד - ענינים
- שנתות ח"ג - י"ב - י"ד
- יקרא ח"א - יקרא - מצד
- יקרא ח"ב - יקרא - מצד
- מדרבני ח"א - מדרבני - סוף
- מדרבני ח"ב - קודם - סוף
- מדרבני ח"א - דברים - ראה

תן לחשיב: mechonenbenlech@gmail.com | 8482450220
 בארצות הברית: yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

פרשת האזינו - שובה
 יום הכיפורים תשפ"ד
 גיליון מס' 279

מתורתו של מן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת האזינו

שתיכף לאמירת שמע ישראל תבוא אמירת השבח הנכבד 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.
 וזה הטעם שאמרה יעקב אבינו, כאשר בשעה ששמע אמירה נעלית זו מבניו 'שמע ישראל' ענה מיד ונתן שבח לה' כראוי להזכרת שמו הגדול.

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו (לכ, ג)
 וברש"י - 'הרי כי משמש בלשון כאשר, כמו כי תבואו אל הארץ; כשאקרא ואזכור שם ה' אתם הבו גודל לאלהינו וברכו שמו, מכאן אמרו שעונין ברוך שם כבוד מלכותו אחר ברכה שבמקדש'. והוא מדברי הגמרא (יומא לז): 'תניא רבי אומר כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו, אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה, אתם הבו גודל'.

בגליון

פרשת האזינו

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

בענייניא דיומא

ההוספות בתפילת עשי"ת..... עמוד 4

כי גדול יום ה' זה יום הכיפורים..... עמוד 7

האיל של יום הכיפורים..... עמוד 10

ומכאן יש לנו ללמוד על מהות אמירת בשכמל"ו אחר פסוק ראשון של קריאת שמע, שקשה לעמוד על בירוור מתוך דברי המפרשים והפוסקים, אכן מדברי חז"ל אלו עולה הביאור בפשטות, שכל שקוראים את שם השם מתחייבת מיד נתינת גודל, וכך אחרי ביטוי ההשגה הנשגבת בקדושת ה' יתברך, שבאמירת 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' מתחייבת מיד הוספת נתינת יחס כבוד לגודל קדושת ההשגה. וזוהי מהות

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גיליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד מחשובי קהילתנו מגדולי תומכי מכונו ראש וראשון לכל דבר שבקדושה מרבה תורה בקהילתנו

הרה"צ רבי מאיר בלויא שליט"א
 ראש ומנהל מפעל "שעות רצופות"

לעילוי נשמת אמו האשה הצדקנית
 מרת מלכה יהודית בת ר' צבי אריה ע"ה
 נלב"ע ט"ז תשרי תש"ס

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

הלנצחות ותרומות "פרנס השבוע/ החודש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

כי ביום הזה יכפר עליכם

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

ערב ראש השנה תשפ"ד

בעזרת ה' יתברך

ברכה לראש משביר

מעומקא דלבא אנו מאחלים את ברכת השנים לקהל חברי המכון, פטרוני הספרים והמהדורות, וכלל תומכי ומנויי מכון 'כתבי בן מלך' - בית היוצר של רבינו זצוק"ל שותפים נאמנים להוצאת ספרי רבינו הגדול לאור עולם ולפתוח שערי תורה ועבודת ה' למעגלי עם ישראל

שיזכו להיכתב ולהיחתם בספר חיים טובים

לשנה טובה ומבורכת

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים בזכות תרומתכם אנו מתקברים להשלמת סידרת "בן מלך על התורה", ואין ערוך לזכותכם. תתברכו מן השמים ברוב ברכה והצלחה זרעא חיא וקיימא תורה וגדולה עושר וכבוד אושר ונחת וברכה עד בלי די

בידידות והוקרה

אריה קרישבסקי מנהל המכון

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרישת השבוע - ובעניינא דינמא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון ששנה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התגולה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

ספרים
למעדי השנה

סדרת ספרים
ביארם וביאורים
על המנהגים הישנים

שיעורים
על התנ"ך

סדר
הגות ומחשבה

ביאורי סידור

סדר
אמונה ומצוות

מגאן
תורה ודעה

אמרי
תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתות מכון
שיעורים 24 שעות ביממה

עבודת השנה בבית מדרש
לשמוע לשיעורי רבינו
בחיילים לפי גושים
בכל התחומים

הכשרת ספרים בן מלך
בתיבת המסחרית ברובי השלם

מלפון התגולה: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית
קניית מוצרי ללא סעיף 46

לתיבת הארית
mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

גדול. ועיין עוד במפרשים שביארו בזה בהרבה פנים, ועל כל אלה רבו מדרשי חז"ל, וכולם נאמרו על פי דרך הדרש והרמז.

אך על דרך הפשט נראה, כי "למספר בני ישראל" - המשך הוא לתחילת הדברים שבא לומר בהמשך - שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. כלומר: שאל נא את הדורות הראשונים למספר בני ישראל - שאלם למספרם - ויאמרו לך, כמה מועטים היו ישראל במספר, בעת שהתפלגו האומות, וכמה רחוקים היו מליהיחשב כ'עם' בהשוואה ליתר העמים. ועד מהרה תיווכח, כי בעת ההיא לא מנה מספר ישראל אפילו איש אחד, כאשר כל אומות העולם כבר נחלו את ארצותיהם והתבססו בגבולותיהם, בעוד שעם ישראל טרם היה קיים בעולם.

כי עיקר מגמתה של שירת האיזנו, הפותחת בדברי התוכחה - הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך - הוא להדגיש את היתוננו נחשבים לה' כבנים לאביהם, שהוא אשר חוללנו ובראנו, וכל יסוד קיומנו ותחלתנו אך ממנו הוא. ואמר - זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, שאל אביך... למספר בני ישראל - שלא נדמה בנפשנו כי מספר בני ישראל היה מאז ומקדם ככוכבי השמים לרוב, אלא ניתן את הדעת על כך שלא בחר ה' בעם קיים ומבוסס, אלא בקומץ אנשים זעום, מספר אפסי, שבאורח טבעי לא היה להם כל דרך להתקיים ולהיות גוי בארץ, הן מחמת מיעוטם והן מחמת קוצר ידם להיבנות בכח עצמם. על כן אנו חבים לו את עצם הווייתנו, שגידלנו וטיפחנו יש מאין, בחינת "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי".

לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אידם וחש עתידות למו. כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב וגו'. הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו (לב, לה-מג)

פסוקי נחמה אלו אינם דברי עידוד בלבד לסיים הנבואה בדבר טוב, אלא הם עצמם מעיקרי הדברים שבאה למסור לנו שירת האיזנו. שכן הידיעה שמכות הגלות עצמן הן מאת ה' מתבררת נכון בליבנו, מתוך ההכרה שבסופו של דבר תהיה פדות וגאולה, כאשר החיים בגלות מתנהלים מתוך תחושה ברורה שאיננו

וכמו כן מצאנו כיצא בזה בפסוקי הקדושה, שכהמשך להשגת קדוש קדוש קדוש, באה תיכף אמירת 'ברוך כבוד ה' ממקומו', ולכאורה הוא על דרך הני"ל, שכאשר מבטאים השגה במהות קדושת השם, בבחינת "כי שם ה' אקרא", אזי צריך להמשיך גם "הבו גודל לאלוקינו". ועל כך באה האמירה ברוך כבוד ה' ממקומו.

אולם נראה לבאר באופן נוסף, שבעומק הדברים יש כאן עוד שלב בקדושת ה', שגם פסוק זה עדיין עוסק בהרחבת אמירת קדושת ה', שיש בה שתי השגות - 'קדוש' ו'ברוך'.

ונראה שבשני הפסוקים האלה נכללות שתי ההשגות הנשגבות שישנן בקדושת השי"ת. בפסוק 'קדוש קדוש קדוש' נכללת ההשגה אשר 'לית מחשבה תפיסא ביה', שמתייחסים למהותו הנשגבה באמירה שהוא קדוש ובלתי נתפס, והפסוק שאנו מסמיכים לו - 'ברוך כבוד ה' ממקומו' מכוון כלפי ההשגה אשר 'לית אתר פנוי מיניה', כשאנו מתייחסים אל מקומו יתברך, ולכן נאמר "ממקומו". ובזה יומתק מה שתיקנו הנוסח בקדושת מוסף אשר הפסוק 'ברוך כבוד ה' ממקומו' בא כתשובה לשאלת 'איה מקום כבודו', ועל כך משבחים לעומתם ואומרים: 'ברוך כבוד ה' ממקומו'. והיינו 'לית אתר פנוי מיניה', שהיא ההשגה הנובעת כתוצאה מהשגת היותו 'מחויב המציאות'.

בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (לב, ח)

הרבה נתקשו המפרשים בביאור חתימת פסוק זה - "למספר בני ישראל", וכמעט שלא נמצאו שנים מכוונים לדבר אחד. רש"י פירש, כי הפרדת העמים והנחלת ארצותיהם לא נעשתה אלא בשביל ישראל, וכתב שהמספר האמור כאן פירושו מספר שבעים נפש של בני יעקב שכנגדם הציב שבעים לשון. הרשב"ם כתב, שלא נמצא גוי שפירש הכתוב את גבולות ארצו אלא בכנען, משום שעתידיים ישראל לרשת את ארצו, והמספר הוא מספר שנים-עשר בני יעקב, שכנגדם היו בני כנען אחד-עשר, ועם כנען אביהם הרי שנים-עשר. באבן עזרא פירש את הכתוב על דור הפלגה, כי אז הועיד ה' ארץ שבעה גוים לישראל, שתספיק למספרם. עוד כתב כי למספר בני ישראל הוא - 'כי צורת יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד, והוא סוד

אלא הביאור בדעת הרמב"ם הוא, שמי שסבור שלא תהיה עוד תקומה, אין כאן דעה משונה ביחס כלפי העתיד, אלא הוא רואה באופן משובש את הגדרת המצב הנכון כיום בהווה. שכן אם ה' לא יחזיר אותנו אליו, זה אומר שמשעת היציאה לגלות ה' כבר התנתק מעמנו לגמרי, ואף שמאמין שהקב"ה הוא זה שמכה אותנו בגלות, אבל אלו כבר מכות בהגדרה אחרת, מכות שאין להן שום תכלית, וכל מצבנו כבר מאז יצאנו לגלות היא מצב של ניתוק סופי מה'. ולכן יש בדעה כזאת משום פגם בעיקרי האמונה, מפני שמעיקרי האמונה הוא להאמין שמצבנו גם 'כיום' הוא שאנו נמצאים כל הזמן עם ה', ולעולם לא נטש אותנו לגמרי, וההתבטאות הגדולה לכך היא שעוד יבוא יום וה' יחזיר אותנו אליו למצב המתוקן של קרבה וידידות מושלמת. על כן גם בעת הצרות הגדולות לא עזבנו, ועדיין ידו נטויה עלינו, וכמו שנתבאר שזו מגמת 'שירת האיזני'.

עזובים ומופקרים לידי כל עריץ, ותוחלתנו היא עד אין קץ. אלא בצד הדלת עומד רוענו ומצפה לגאלנו: 'לי נקם ושילם', 'וכיפר אדמתו עמו', והנה הנה הקב"ה מחזיר אותנו אליו. אמונה זו בביאת המשיח ובגאולה הקרובה, מגדירה את כל מצב מאורעות הגלות במבט שונה, להבין שמעולם ה' לא עזב אותנו אלא גם אם נדמה שאנו נטושים ועזובים לגורלנו, באמת הקב"ה משגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים, ואף שיעור הסבל והצרות בגלות מכוון מאתו במידה המדויקת.

והנה הרמב"ם (בהקדמה לפרק 'חלק' ממסכת סנהדרין) ייסד כנודע שהאמונה בביאת המשיח היא מ"ג עיקרי האמונה, ויש שתמהו בזה, וכן העיר החתם סופר (ש"ת יו"ד סימן שנו) על הרמב"ם מדוע ענין ביאת המשיח הוא מעיקרי הדת, ומדוע מי שסבור שלא תהיה עוד גאולה, ומצבנו יישאר תמיד כהיום במצב של גלות, חסר לו בעיקרי הדת, גם אם הוא שומר תורה קלה כחמורה.

בענייניא דיומא

ההוספות בתפילת עשי"ת

אמנם לפי זה יש לעיין מדוע בברכת 'עבודה' לא קבעו להוסיף שום בקשה או שבח לימים אלו, אף שהיא ברכה קבועה הנאמרת בכל הימים. ואולי הטעם משום שאין ברכה זו עוסקת בטובות ה' עם ברואיו, ולכן אינו מעניין הברכה להזכיר בה בקשה ושבח על דבר זה. אולם צריך עיון בדבר, שהרי בר"ח ובחזה"מ אומרים בברכה זו 'עלה ויבוא', וזוהי בקשה על זכרון לטובה ולברכה, ולכאורה זה שייך ביותר לימים אלו שבהם עינינו אל ה' שיזכור אותנו לחיים.

תוכן שלש ברכות ראשונות

להבנת מקומן הראוי של ההוספות שתיקנו רבותינו, יש להבין ששלוש הברכות הראשונות שפותחות את תפילת העמידה, שונות ומובדלות זו מזו באופן שבו האדם ניגש לפני ה', כי בכל אחת מהן קיימת גישה אחרת שבה מבטא המתפלל את שבחו של מקום.

'ברכת אבות' עוסקת בתוקף הברית אשר כרת ה' עם אבותינו, ובכך היא באה לתת שבח על היות

ההוספות בג' ברכות ראשונות וב' אחרונות

הגאונים תיקנו הוספות בתפילת ימים נוראים ועשרת ימי תשובה, בג' הברכות הראשונות, ובב' האחרונות. מקצתם לשונות של תפילה, דהיינו בברכת 'אבות' ובברכת 'הודאה' ובברכת 'שים שלום', ומקצתם לשונות של שבח, דהיינו בברכת 'גבורות' ובברכת 'קדושה'.

לכאורה תמוה למה לא הוסיפו את הבקשות בברכות האמצעיות, שבהן יותר נכון וראוי להוסיף דברי תפילה ובקשה לזכות במשפט ולהיכתב לחיים, שהרי בברכות האמצעיות נאמרות כל בקשות הצרכים הנחוצים לו לאדם.

בפשטות ניתן לבאר, שברוח דעתם ראו הגאונים טעם להוסיף דווקא בברכות הללו, משום שהן קבועות בין בימי החול ובין בשבתות ובימים טובים, ובכך קבעו סדר שווה לכל עשרת הימים, כדי שההוספות שנתקנו לא ישתנו מיום חול לשבת ולימים טובים.

ללשון 'למען שמו באהבה' הנאמר לקראת סיום הברכה.

מטעם זה הלשון הוא שיזכרנו 'לחיים', ולא לחיים טובים וגזירות טובות, כי בברכה זו הזכרון הוא לגאולת ישראל, 'זוכר חסדי אבות - ומביא גואל לבני בניהם', והגאולה היא בקשה בסיסית על קיומו של עם ישראל הנתונים בצרה, לבל תבוא עליהם כליה ח"ו, ואין בה ענין לאיכות החיים. ובטור (סימן תקפב) האריך בזה ע"פ המדרש (וראה להלן בברכת הודאה מה שיבואר בה).

ההוספה בברכת גבורות

בברכת גבורות תיקנו לומר 'מי כמוך אב הרחמים' וכו'. שכן ברכה זו עוסקת בפעולות ה' עם כלל יצוריו באי עולמו, וכולה שבח לפני המקום אשר בגבורתו נוהג עולמו בחסד, מכלכל את החיים ומחיה את המתים. ולכן נכון להוסיף בה שבח שמתאים לימים אלו 'מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים', שבימים אלו מתבטאת גבורתו ביתר תוקף, בכך שזכרון יצוריו עולה לפניו לחיים.

בכך שונה הוספת 'מי כמוך' משאר ההוספות, שבכולן הכוונה היא רק לישראל בניו ועמו של הקב"ה, כגון 'זכרנו לחיים', שתוקף הבקשה ייחודי לנו מכוח אבותינו, אשר להם הבטיח הקב"ה שיפרוש חסותו על בניהם. כן הדבר לגבי בקשת 'בספר חיים' הנאמרת בברכת 'שים שלום', ומשום שכל ברכת 'שים שלום' עוסקת בבקשה מלפניו יתברך שיאיר פניו אל עמו. וכן בקשת 'וכתוב לחיים' הנאמרת בברכת ההודאה, אף בה מפורש 'כל בני ברייתך', כי ההודאות הנאמרות בה שייכות לישראל שמודים לאלוקיהם 'צורנו צור חיינו' וכו'.

ונראה שמצד עיקר תפילתנו לה' היה ראוי שבכל מקום נזכיר רק את ישראל שיהיו נזכרים ונכתבים לחיים, אלא שברכת מחיה המתים עוסקת בשבח הקב"ה שהוא 'אלוקי העולם', ולכן אין מקום לציין בה את ישראל דוקא, לפי שאין זה מענין הברכה, אשר על כן נקבע בזו הברכה לשבח את הקב"ה שזוכר כל יצוריו לחיים ברחמים.

'המלך הקדוש' 'המלך המשפט'

בברכת קדושה לא תיקנו לבקש זכרון וכתובה לחיים, לפי שברכה זו אינה עוסקת כלל ביחס הקב"ה

הקב"ה 'אלוקי ישראל'. אלוקינו ואלוקי אבותינו, אלוקי אברהם יצחק ויעקב, הנוטה תמיד את ידו לעזרנו ולחיינו, זוכר הברית והחסד אשר כרת עם אבותינו, המקיים את הבטחתו אשר הבטיח להם להביא גואל לבני בניהם. לכן חתימת הברכה היא 'מגן אברהם', כי תוכן הברכה הוא שבח להקב"ה בהיותו אלוקי ישראל, שהוא גואל ומגן על אברהם וזרעו.

'ברכת גבורות' עוסקת כולה בתיאור גבורות וחסדי ה' הנטויים על כלל יצוריו ובאי עולמו, ובכך היא באה לתת שבח על היות הקב"ה 'אלוקי העולם כולו על כל יצוריו וברואיו. משיב הרוח ומוריד הגשם, מכלכל חיים בחסד וכו', סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים, מנהיג את כל ברואי העולם, החיים והמוות בידיו, גבור ושלטיט על כל יצוריו.

'ברכת קדושה' עוסקת כולה במתן שבחו של מקום, שהוא קדוש ושמו קדוש וכל עצמותו ותכליתו קדושה ונעלה מכל הבריאה, ואין ברכה זו מתייחסת כלל להנהגת העולם ולהיותו אלוקי ישראל.

אלו הן איפוא הברכות הפותחות את התפילה, אשר בכל אחת מהן ניגש המתפלל לפני ה' מתוך גישה מיוחדת, כאשר בברכה הראשונה הוא ניגש לפניו בהיותו 'אלוקי ישראל', בשניה הוא ניגש לפניו בהיותו 'אלוקי העולם', ובשלישית הוא ניגש לפני ה' בהיותו קדוש ונעלה.

הוספת 'זכרנו לחיים' בברכת אבות

בברכת אבות תיקנו להוסיף 'זכרנו לחיים', שכן בברכה זו פונים אל ה' בהיותו 'אלוקי ישראל', ונכון לצרף בברכה זו בקשה המיועדת לימים אלו, אשר בעת הזאת אנו עומדים לפני ה' מתוך בקשה להיזכר לפניו לטובה במשפט, ויכתוב ויחתום אותנו לחיים, וזכירה זו היא קיום הברית שכרת הקב"ה עם אבות האומה והחסד המובטח כלפי בניהם.

משום כן נקבעה אמירה זו בלשון זכרון, 'זכרנו לחיים', בשונה משאר ההוספות בברכות התפילה, כי מתוקף זכרון זה יכתבנו בספר החיים, וזהו עיקרה של ברכה זו, 'זוכר חסדי אבות, ומביא גואל לבני בניהם', כלומר, שעל ידי זכירת הברית והחסד המובטח להם יביא גואל לבני בניהם. על כן נכון לבקש בברכה זו שיקיים את הבטחתו ויזכור את בניהם לחיים, ונבחר לשון הבקשה במילת 'זכרנו', שהוא מעין הברכה. גם סיום הבקשה בלשון 'למענך אלוקים חיים', מקביל

לעמו ולעולמו, אלא כל כולה שבחים לפניו יתברך בהיותו מלך גדול וקדוש, ולכן לא תיקנו בה בקשות מעין אלו. אלא שתיקנו חז"ל שאין חותמים בה 'הא-ל-ה' הקדוש' כמו בשאר ימות השנה, אלא 'המלך הקדוש', שהרי בימים אלו מנהיג הקב"ה את המשפט בעולמו וע"י כן מתנשאת מלכותו.

בימי ראש השנה ויום הכיפורים עצמם, מוסיפים כאן בקשות מפורטות על כינון מלכותו יתברך בשלמותה ובתפארתה. שבימים אלו יושב המלך הקדוש על כסאו כי בא לשפוט את הארץ, ועל ידי המשפט מתבטאת ונגלית מלכותו יתברך ביותר ברוב תוקפה ועוצמתה, ולכן זהו הזמן הראוי לבקש ולייחל לפניו על כל ענייני פרטי קדושתו ומלכותו, שתהא שלימה ושולטת על כל, וזאת על ידי ביאת המשיח, שאז יתיקיים מקרא שנאמר 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', ובכך יקבלו כל הגויים עליהם את עול מלכות ה' יתברך, וימלוך ה' עליהם לעולם ועד. וכתוכן הבקשה הנאמרת בכל 'קדיש', שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה וימלוך על הכל בצורה נעלית וברורה.

כמו כן תיקנו חז"ל לחתום את ברכת 'השיבה שופטינו' בתיבות 'המלך המשפט', שהרי בימים אלו הקב"ה יושב על כס המשפט, ועל ידי המשפט נתגלית מלכותו לכל.

ההוספה בברכת הודאה

בברכת ההודאה תיקנו להוסיף 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך'. בברכה זו אנו מודים לה' שמשפיע טובה על עמו, וכלשון הברכה 'ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת', ומענין זה אנו מוסיפים בקשה שיכתוב ויחתום את בני עמו לחיים טובים.

אף על פי שברכה זו היא סדר הודאות, מכל מקום לא נמנעה מתוך ברכה זו הבקשה מלפניו יתברך לכתובה וחתמה לחיים טובים, כי מאחר שהברכה עוסקת בסיפור טובותיו וחסדיו הרבים, הרי שיש מקום גם לבקש על אלו. כמו שמצינו בברכת 'מודים דרבנן', שגם בה מוסיפים בקשת 'כן תחיינו ותקיימנו' וכו'.

אולם יש לבאר מדוע הוספה זו משולבת באמצע הברכה, לפני 'וכל החיים יודוך סלה', בשונה משאר כל ההוספות הנאמרות בסמוך לחתימה.

הביאור הוא, כי החלק הראשון והעיקרי של הברכה הוא עד 'וכל החיים יודוך סלה', כי עד מקום זה מציינים את ענין היות הקב"ה 'אלוקי ישראל', ומספרים ומפרטים את טובות ה' לעם ישראל שהוא צורם ומבטחם, ועושה עמהם טובות ונפלאות עד אין מספר.

והחלק השני של הברכה הוא 'וכל החיים יודוך סלה', שבו מציינים את היות הקב"ה מלך על כל העולם, ולכן 'כל החיים', בני כל אומות העולם והגויים, יודו ויברכו לה' ויהללוהו.

לפיכך, כשאנו באים לבקש 'וכתוב לחיים טובים' וכו', הרי שהמקום הראוי לכך [למנהגנו] הוא לפני 'וכל החיים', כי בקשה זו נאמרת בהיות ה' אלוקי ישראל המטיב להם, אשר על כן מבקשים שיחמול עליהם ויכתוב את כל 'בני בריתו' לחיים טובים, שהרי הוא טוב ומטיב להם תמיד. אבל לאחר 'וכל החיים', שכבר הוזכר היות הקב"ה 'אלוקי כל העולם' לא הנהיגו לחזור ולבקש על ישראל לבדם.

וכאן בברכת מודים הבקשה היא להיכתב 'לחיים טובים'. בניגוד לברכת אבות, שבה הבקשה היא להיכתב 'לחיים' סתמא. כי בכל מקום מוסיפים בקשה מעין הברכה. והרי בברכת אבות כבר ביארנו שענין הברכה הוא 'וזוכר חסדי אבות - ומביא גואל לבני בניהם', דהיינו זכירת ישראל לגאלם, להצילם מסכנה ולתת להם קיום וחיים, ולכן שם הבקשה היא על עצם החיים. מה שאין כן ברכת ההודאה, שענין הברכה הוא על היות הקב"ה משפיע טובה על עמו, 'על נפלאותיך וטובותיך שבכל עת', ומענין זה אנו מוסיפים בקשה שיכתוב ויחתום את בני עמו לחיים טובים.

ועיין בטור (סימן תקפב) שהאריך לבאר הענין, והביא מהמדרש שכך ראוי לסדר את הבקשות, תחילה לבקש דבר מועט ואחר כך להוסיף ולהרחיב הבקשה.

ההוספה בברכת השלום

בברכה האחרונה שבתפילה, ברכת 'שים שלום', תיקנו להאריך ולבקש בפירוט רב על כל העניינים הנצרכים לנו מאת הקב"ה לקראת השנה החדשה, 'חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות' וכו'. שכן כל תוכן ברכה זו הוא

כי שורת הסיום של כל ברכה נועדה לתמצת את הברכה לקראת החתימה, דהיינו 'מעין הברכה סמוך לחתימה', ולכן כשעוברים לבקש דבר שאינו כולל את כל ענין הברכה, כמו בברכת אבות או גבורות, צריך לחזור ולהזכיר את תמצית הברכה לפני החתימה, אבל בקשת 'בספר חיים' וכו', הרי היא עצמה מעין הברכה, שכן כאמור, ענין הברכה עצמה הוא ריבוי ופירוט בקשות לחיים טובים ולשלום.

להרבות בבקשות מלפניו יתברך, דוגמת בקשת 'שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים' הדרושים לו לאדם בחייו, ולכן כאן המקום לאדם להרחיב פיו ולמנות את בקשותיו ולפרטן אחת לאחת.

מטעם זה, בקשה זו נאמרת בתכיפות לחתימת הברכה, שמיד לאחריה חותמים 'ברוך אתה ה' וכו'. מה שאין כן בשאר ההוספות, שלאחריהן חוזרים מענין הברכה, 'מלך עוזר' וכו', 'ונאמן אתה' וכו'.

כי גדול יום ה' זה יום הכיפורים

וטהורים ומרוצים לפניו ית"ש ולחדש ימינו כקדם, להיות חביבים לפניו כלפני החטא.

עבודת ההתכפרות וחיתום הדין - שני עניינים שונים

מהתבוננות בפרשיות עולה, כי יסוד מצוה זו אינו משום חיתום הדין שמתקיים ביום זה, אלא התכלית היא עצם המצוה לבוא להתכפר לפניו. וכאשר אנו באים להתכפר לפני ה' ביום הכיפורים, אין בכך מטרה שעל ידי זה נהיה זכאים בדין ונזכה להיחתם לשנה של טובה וברכה, אלא עיקר כוונתנו הוא להתקרב אליו יתברך ולהיות זכים וטהורים לפניו.

כך יש להוכיח, מהא דאיתא בחז"ל כמה דעות דס"ל שאין החיתום ביוה"כ, ובסוגיית הגמרא (ר"ה טז.) מצינו למ"ד דס"ל אדם נידון בכל יום או בכל שעה, ולדידהו אין כלל דין בר"ה וביוה"כ. ואפילו למאן דסברי שהדין הוא בר"ה, איכא מ"ד שגם החתימה היא בר"ה. וכדאיתא בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג) 'אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בר"ה, אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם ביוה"כ, אית תניי תני כולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו, אית תניי תני כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו'.

ומכל הני דסברי שאין חתימת הדין ביוה"כ, מוכח להדיא שמצות היום של כפרת יום הכיפורים אינה משום חיתום הדין, שהרי לדידהו אין חיתום הדין ביוה"כ. אלא מצות התשובה והכפרה ביוה"כ הן לשם

מהות היום - יום מיועד לכפרה

'יודבר ה' אל משה לאמר, אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא מקרא קודש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם והקרבתם אשה לה', וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם' וגו' (ויקרא כג, כו-כח).

'והיתה לכם לחוקת עולם בחודש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר בתוכם, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם חוקת עולם' (שם טז, כט-לא).

'יום הכיפורים' כשמו כן הוא, שהוא יום המיועד לכיפורים. כלומר, ביום זה מוטל על עם ישראל לבוא לפני ה' להתפייס ולהתכפר לפניו.

וזהו היא מצות יום הכיפורים, שנעשה מעשים כדי להתכפר ולהטהר לפניו, ולפרוק מעלינו את משא העוונות, 'לפני ה' תטהרו'. שמחובות עבודת ה' המוטלות עלינו כעמו ועבדיו, שאם בגדנו בה' מלכנו או ח"ו פגענו בכבודו או זלזלנו בתורתו ובמצוותיו, לא נשאיר בכפינו את הפגם הזה, אלא נכפרנו ונטהרנו על ידי תשובה, ונבוא לפניו לפייסו ולבקש סליחה ומחילה.

זה אחד מחיובי עבודת ה' המוטלים עלינו, שלא נמשיך להיות מלוכלכים ומוכתמים בחטאים, ולא נניח לפגמי העבירות להעיב על קשר האהבה עם הקב"ה, אלא נבוא להתפייס ולהסדיר כל חובותינו וכל התביעות שיש עלינו, ומעתה נהיה נקיים

כבודו ית"ש, לחזור ולשוב אליו ולהיטהר לפניו מכל חטאותינו.

אמנם ודאי נקטי' בסוגיות הש"ס ובפוסקים שביום הכיפורים מתקיים גם חיתום הדין. ולפי מאי דנקטי' להלכה שהדין נחתם ביוה"כ, הרי דמועלת לנו הכפרה גם לענין חתימת הדין שחלה ביום זה, שעל ידי שנמחלים כל עוונותינו אנו זוכים להיחתם לטובה. והוא מחסדי ה' ורחמיו עלינו שסיבב כך, שבעת חיתום הדין נהיה נידונים כבר כצדיקים גמורים שאין בנו כל עוון.

אך ביסודם של דברים, ענין מצות היום של ההתכפרות, אינו נובע משום הדין והחיתום. וגם אלמלא היה עתה זמן החיתום, בכל אופן היתה העת הזאת ראויה לבוא להתכפר. וכן איפכא, גמר החתימה אינו נובע מענין הכפרה, אלא הם שני עניינים שונים, וגם אלמלא היה היום זמן כפרה, היה ביום זה שהוא העשור לחודש גמר החיתום (כמבואר לעיל מאמר לח).

הנה כי כן, ההתכפרות וההתפייסות ביום זה, הן מצוה מחיובי עבודת ה' המוטלת עלינו. כאשר האדם חוטא, רובץ עליו מאז כתם ואשמה של זלזול בכבוד ה', חילול השם. גם אם פסק מלחטוא, כל עוד לא בא להתפייס עם הקב"ה, הרי קיים המצב של החטא, ועצם הדבר שכבוד ה' מחולל על ידו, מטיל עליו חובה לתקן פגם זה, להתנקות ולהיטהר מכל שמץ של חטא, כלומר, לשוב בתשובה על כל חטאיו עד שלא יהיה מצב של חטא בינו לאביו שבשמים.

מטעם זה, כל התפילות והבקשות ביום הכיפורים הן על התשובה ועל הסליחה, 'סלח נא', 'סלחתי ונסלח'. וכן עבודת יום הכיפורים על ידי כהן גדול במקדש, היא כדי לזכות לכפרה וסליחה. ורק אחר שכבר ממילא נכנס, היה אומר תפילה קצרה בקודש, אבל תכלית כל העבודה היא לכפרה [ומה שאומרים 'זכרנו לחיים' וכו' ותפילת 'אבינו מלכנו', אינו משום עיצומו של יום, אלא ככל עשרת ימי תשובה, וכדנקטינן להלכה שהוא גם יום החיתום].

מצות העינוי שיתפנה מכל עיסוקיו

זהו גם תוכן מצות היום של העינוי, כמפורש בתורה (ויקרא כג, כז) 'ועניתם את נפשתיכם וגו' כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם'. שמשמעות הצום היא שאין האדם מתעסק בשום ענין אחר, אלא כל כולו

מתייחד בעבודת ה' ובבקשת הסליחה. וגם מרוב צער על עוונותיו והתרחקותו מעם פני ה', אין הוא מסוגל לאכול מאומה עד כי ירצה לו ה'.

אמנם איתא בספרים שהצום הוא ענין של סיגופים כעין תשובת המשקל, והמתענה מבטא כעס על עצמו ומעניש את עצמו או כמרגיש שאינו זכאי ואינו ראוי לאכול ולהתענג. אבל כל זה הוא ענין צדדי נוסף על העיקר, כי עיקר הצום הוא כמבואר, שמראה בזה שכל רצונו ומאודו הוא לענין הסליחה, ולא איכפת לו משום דבר כל זמן שלא נמחל לו.

בכך מבואר מה שמצינו שהעינוי נחשב מכלל השביתה, כלשון הרמב"ם (שביתת עשור א, ד) 'מצות עשה אחרת יש ביום הכיפורים, והיא לשבות בו מאכילה ושתייה'. וכן קרא הרמב"ם להלכות יום כיפור 'הלכות שביתת עשור'. והיינו כאמור, שהעינוי אינו לסיגוף, אלא כשביתת מלאכה שבכל יו"ט, כי משמעות השביתה ממלאכה היא ג"כ שהיום מתייחד רק לעבודת ה' ולא למלאכה, וביום הכיפורים הוא שבת שבתון, ששבות מכל ענייניו, אפילו מאכילה ושתייה.

ויסודו מלשון הכתוב (ויקרא כג, לב) 'שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם'. ובגמרא (יומא פא.) יליף מהאי קרא ד'מערב עד ערב תשבתו שבתכם' לתוספת יום הכיפורים, ולכו"ע איירי גם לענין עינוי [ולהרמב"ם הוא רק לענין עינוי]. הרי שהעינוי נחשב משביתת היום. ונקטו שם בסוגיא בפשיטות שהעינוי אף הוא מגדרי השביתה, והשווה לשביתה ממלאכה.

שבת שבתון

גם איסור עשיית מלאכה ביום הכיפורים, הוא מדיני עבודת היום של יום הכיפורים, ובכך גדרו שונה משאר המועדים, כי בשאר מועדים השביתה היא מחמת קדושת היום, אבל כאן השביתה עצמה היא מעצם עבודת היום.

והיינו, שבמועדים, יסוד מהות היום הוא 'מקרא קודש', לעסוק בקדושת היום ולשמוח בה, אשר בזה נעשה ליום קדוש, ומתוך שהוא יום קדוש אסור לעשות בו מלאכה, משום כבוד היום, שמכיון שהוא יום קדוש ומקרא קודש אין ראוי לזלזל בו ולחללו במלאכה, כי יציאת האדם לעסק מלאכתו היא פחיתות וחילול ליום קדוש.

יום הכיפורים - יום ה'

יום הכיפורים מיוחד אפוא מכל מועדי ה', שהוא יום המיועד כולו לעבודת ה', ואף שיש בו גם תועלת עבורנו שה' נרצה לכפר לנו, ומשום כך הוא מועד ויום טוב, אולם מצות היום היא שיהא יום של עבודה רק למען כבודו יתברך.

בזה הוא מתייחד גם ביחס לר"ה, כי כשאנו באים בר"ה להמליך את ה' ולהריע לכבודו, יש לנו מטרה בזה כדי שיזכרונו לטובה, ובכך העבודה בראש השנה היא בבחינת 'ראת העונש', שרוצים לזכות בדין ולהיזכר לטובה. אבל בעבודת יום הכיפורים המטרה היא למען כבודו יתברך, בבחינת 'ראת הרוממות', שכן עם ישראל רוצים להיות טהורים, מפני שהם דואגים ומצטערים על כך שבחטאיהם טמאו את מקדשו ופגעו בכבודו השוכן בתוכינו. וכדכתיב (ויקרא כ, טו) 'וכפר על הקודש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם, וכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם בתוך טומאתם'.

בגמרא דרשו (שבת קיט.) 'לקדוש ה' מכובד - זה יום הכיפורים'. והיינו כדאמרן, כי יום הכיפורים הוא היום שבו כל עבודתנו היא רק עבור כבוד ה', ומשום כך נקרא 'קדוש ה'', כלומר, כולו קודש לה'.

כך הוא גם רוח הדברים העולה ממדרשי חז"ל ('ילקוט' תהילים תתפח): 'ימים יוצרו ולו אחד בהם (תהילים קלט) - שלש מאות וששים וחמש ימים הם ימות החמה, ליחידו של עולם אחד מהם, איזו - רבי לוי אמר זו יום הכיפורים' וכו'.

מכל ימות השנה מתייחד רק יום אחד אשר מיועד כולו רק ליחידו של עולם, והוא יום הכיפורים. כי כל העבודה וכל התשובה הן עבור כבוד ה'. לא כדי לזכות בדין, אלא הדבר שמצער אותנו ומכאיב את לבנו, הוא עצם הדבר שפגענו בכבודו השוכן בתוכנו, ואנו באים לפייסו על פגיעה זו. בתשובת יום הכיפורים אין אנו באים אלא עבור כבודו, 'ולו אחד בהם'.

ובמדרש תנחומא איתא (פרשת וישלח) 'וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עושי דברו כי גדול יום ה' וגורא מאד ומי יכילנו (יואל ב, יא) - כי גדול יום ה' זה יום הכיפורים'.

אם כן, גדר מהותו של יום הכיפורים הוא: יום ה'.

אולם ביום הכיפורים, השביתה ממלאכה אינה רק מצד היותו 'מקרא קודש', אלא גם מצד עצם עבודת היום. שזה הוא יסוד מצות יום הכיפורים, וכמו העינוי מאכילה, שתוכן היום הוא להיות עסוקים רק בכבוד ה' בבקשת כפרה ותשובה ולהיטהר לפני ה', וצורת הקיום של עבודת היום היא במניעת שני הדברים האלו, אכילה ומלאכה, אשר בכך אין האדם עוסק כלל בענייני עצמו ופורש מהם. ומטעם זה איסור עשיית מלאכה ביום הכיפורים כולל גם מלאכת אוכל נפש שאינה מלאכת עבודה, שצריך לפרוש לגמרי מכל ענייני עצמו.

כך גם מפורש בפסוקים, שהאכילה והמלאכה נובעים מטעם אחד (ויקרא כג, כז-כח) 'אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא מקרא קודש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה לה', וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם'. הרי להדיא, דמאחר שהוא יום כיפורים, חלה חובת שתי עבודות אלו, לענות את נפשתינו ולא לעשות כל מלאכה.

עונש כרת באוכל ובעושה מלאכה

לפיכך, איסורי המלאכה והאכילה הם שניהם איסורי כרת, שכל הנמנע מלעסוק בעבודת היום ואינו בא להתכפר לפני ה', הרי הוא נכרת מעמיו, כיוון שהוא מנתק עצמו ממציאיות עם ישראל ותפקידו. ואילו היה איסור המלאכה נובע רק מצד קדושת היום כמו בכל המועדים, לכאורה לא היה עונש כרת, אלא איסור לאו גרידא כמו בכל המועדים.

והטעם הוא, כי עונש כרת נוהג רק במצוות שהן יסודות תפקידו של עם ישראל, שכל המפר מצוות אלו הוציא עצמו מן הכלל, ולכן הוא נכרת מעמיו. ומזה הטעם נוהג עונש כרת במי שמפר ברית מילה ובמי שמבטל קרבן פסח, שהם הבריתות על תפקידו של עם ישראל והיכנסו בברית עבודת ה', וכן האוכל חמץ בפסח מבטל את מצות חג המצות ומתעלם מכניסתו להיות עם ה'. בכל אלו הרי זה מעשה בגידה ביעודנו כעם ה'. וכך גם מצות היום של יום הכיפורים, שהן באות להכשירנו ולטהרנו לעמוד לפני ה' טהורים ומנוקים מכל עוון, ולהיות שכנינו בתוכינו, וכאשר מוציא עצמו מכלל מצוות אלו, הריהו בוגד בעיקר הקשר ותפקידו של עם ישראל.

האיל של יום הכיפורים

האיל האמור בפרשת אחרי האמור בפרשת פינחס

שווה וגדרם שונה, שהרי האיל של פרשת אחרי בא מצד 'חובת הכפרה', ואילו האיל של פרשת פינחס בא מצד 'חובת המוספין', לכן צריך הקרבה נפרדת לכל אחד מהם.

העולה כהרחבת החטאת או כנספח אלי

יש לבאר בתוספת ביאור, שנחלקו רבי ורבי אלעזר בר"ש ביסוד גדרו של האיל הזה של פרשת אחרי, ובמהות ענין הכפרה שבו.

לרבי אליעזר ברבי שמעון - מובא האיל לעולה כהרחבה ותוספת לקרבן החטאת, כמו שמצינו בחטאות החמורות (כגון ב"ד בחטאת ע"ז) שמביאים עימהן עולות, לשם הרחבת ענין הכפרה שבהן [וכע"ז כתב בשפת אמת (מנחות מה): לדעת ר"א בר"ש, שהכתוב האמור במוספין 'מלבד חטאת הכיפורים', כולל גם את האיל הנוסף הזה של עבודת היום, שאף שהוא קרבן עולה הרי הוא בא לשם כפרה].

אך לרבי - האיל לעולה אינו מובא לצד החטאת וכחלק מן הכפרה, אלא בעקבות הכפרה המושגת על ידי החטאת, וכתוצאה מן ההיטהרות לפני ה'.

ובזה תלויה מחלוקתם, שכן לפי רבי אלעזר בר"ש שאיל העולה בא כנספח אל החטאת, מכיון שחובת שני קרבנות האילים אין עניינן שווה וגדרם שונה, הרי שאי אפשר שאותו האיל ישמש גם כקרבן מוסף, לפי שגדרם ועניינם של שני הקרבנות שונים בתכלית, כי בעוד שהעולה הבאה עם החטאת באה להשלמת הריצוי והכפרה ובאה מצד 'חובת הכפרה', הרי האיל של פרשת פינחס בא מצד 'חובת המוספין', ולכן צריך הקרבה בפני עצמה לכל אחד מהם.

אך לדעת רבי, אף שבמעמד זה בא האיל כקרבן עולה בעקבות הכפרה, שפיר אפשר שישמש אף לחובת קרבן המוסף הדומה לו בענייניו, שאף הוא בא לרגל המועד שנקבע על הכפרה, ואיל אחד עולה לשניהם.

הכלל בכל מצוה שנשנית

יסוד הדבר נתבאר בהרחבה ב'בן מלך על

אחד מן הקרבנות המובאים על ידי אהרן בבואו לכפר בקודש, הוא איל לעולה, שנאמר (ויקרא טז, ה) 'ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה'.

ובפרשת פינחס במצות המוספין נאמר במוסף של יום הכיפורים (במדבר כט, ח) 'פר בן בקר אחד איל אחד'.

ונחלקו בזה בברייתא (יומא ע"ג): 'רבי אומר איל אחד האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים, רבי אלעזר בר"ש שמעון אומר שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים'.

כלומר, שלדעת רבי, האיל הזה שבא לרגל עבודת יום הכיפורים משמש גם לחובת המוסף האמור בפרשת פינחס, ולרבי אלעזר ברבי שמעון אין האיל האמור כאן משמש לחובת המוסף, אלא שני אילים נפרדים הם.

ונראה שיסוד מחלוקתם הוא בגדר ענייניו של האיל לעולה. כי הנה זה ודאי, שהאיל לעולה לא מצא את מקומו כאן בפרשת אחרי מצד פרשת המוסף, אלא מצד פרשת הכפרה והטהרה, שהרי אין הפרשה עוסקת במוספים, אלא בקרבנות המובאים ע"י אהרן בבואו אל הקודש לכפר, ופשוט דכל פרשה עניינה לעצמה, וקיים גדר מיוחד לכל הקרבנות האמורים בה.

אלא שהנידון במחלוקת התנאים הוא, האם קרבן אחד יכול לעלות לשתי החובות. כלומר, דרבי סבירא ליה דלא בעינן איל בפני עצמו לחובת עבודת היום ואיל נוסף בפני עצמו לחובת המוסף, אלא הקרבת איל אחד עולה לחובת שתיהן. ורבי אלעזר בר"ש ס"ל שכל חובה צריכה להתקיים בפני עצמה, וצריכים להקריב שני אילים.

ונראה בסברת פלוגתתן, שדעת רבי היא שמכיון ששני הקרבנות באים לרגל 'יום הכיפורים' ושניהם חובת יום זה, לכן די בקרבן אחד לצאת ידי חובת שתיהן, אולם רבי אלעזר בר"ש סבירא ליה שמכיון שחובת שני קרבנות האילים אין עניינם

ביאור הפלוגתא בנידון דידן

ובזה הוא שנחלקו רבי ורבי אלעזר בר"ש, כיצד יש להתייחס לאיל שבפרשת אחרי, שלרבי גדר האיל כאן הוא כדורון ידידות הבא בעקבות מצב הכפרה, כאמור, וממילא שני חיובי האיל דומים לשתי הפרשיות שנאמרו בקרבן תמיד, ולכן אף שישנן שתי סיבות לחיוב, מכל מקום המצוה עצמה תוכנה אחד ומתקיימת שפיר בהקרבה אחת. אבל לרבי אלעזר בר"ש, ענין האיל שנאמר בפרשת אחרי הוא סוג עולה שבאה לכפרה, ושונה מעולת המוסף שגדרו מצד עצם היום, וממילא גדרו כשתי מצוות שתוכנן שונה אף שהמעשה שווה, וכמו שנתבאר בפסיקתא לגבי שבת וחודש, וצריך להביא שני קרבנות נפרדים.

בדומה לזה מצינו לגבי הקרבנות של חג השבועות, שציוותה תורה בפרשת אמור על הקרבנות הבאים עם שתי הלחם, ובנוסף לזה ציוותה תורה בפרשת פינחס על חובת קרבנות מוסף היום כבכל המועדים. ובגמרא (מנחות מה:) דנו האם יוצאים בעשייה אחת ידי חובת שתי הפרשיות, כלומר, דמכיון ששניהם באים מצד חובת היום, היה מקום לומר שקרובים ענייניהם זה לזה וניתן לצאת ידי חובת שניהם בעשייה אחת. ואסקינן 'מדאישתני סדרן שמע מינה אחריני נינהו'. כלומר שהם שני סוגי קרבן שונים זה מזה, ומשום כך אי אפשר לאחדם בעשייה אחת (וראה מש"כ בזה בפרשת אמור, ועיי'ן מה שביארנו בזה בארוכה בספר 'בן מלך' - המצוות התמידיות שבמקדש' סימן ב פרק ד).

התורה' (בראשית א - מאמרי מבוא מאמר ד). שהרבה ממצוות התורה נשנו כמה פעמים, ובארנו שכל אחת מן הפעמים באה לחדש גדר נוסף בתוכן המצוה, ואף על פי כן בארנו שם שדי בקיום פעם אחת לצאת ידי חובת כולם.

המקור לכך שדי בקיום פעם אחת, כתבנו שם שיתכן שלמדו זאת מן הכתוב בקרבן התמיד, דאיתא בספרי (פינחס פ'סקא יא): 'את הכבש האחד, למה נאמר, לפי שהוא אומר ואמרת להם זה האשה (במדבר כח, ג), וזה אשר תעשה על המזבח (שמות כט), שומע אני יקריב ארבעה, ת"ל את הכבש האחד, שלא להוסיף ושלא לגרוע'. ובארנו בדברי הספרי, שלפי שחובת הקרבת קרבן התמיד נאמרה בשתי פרשיות בתורה, בפרשת תצוה ובפרשת פינחס, ובכל פרשה הוא מגדר שונה, הרי לכאורה היה צורך להקריב ארבעה כבשים, אלא דדרשינן מיעוטא מדכתיב 'את הכבש האחד' שלא נקריב אלא אחד בבוקר ואחד בין הערביים. ויש לומר שמזה למדו בניין אב לכל המצוות שחזרו ונשנו, שאין צריך להכפיל ולעשות את המצוה מצד כל פרשה ופרשה, אלא בעשייה אחת יוצא ידי חובת כל הפרשיות.

אולם לצד זאת הוכחנו שם, שהדברים אמורים רק במצוות שהגדרים שנאמרו בהן קרובים זה לזה בעניינם, ושניהם באים ביסוד הדבר לשם אותה חובה, אלא שיש בה שני גוונים, שבהן יוצא ידי חובת שניהם בעשייה אחת. אבל מצוות שהן שני חיובים נפרדים מצד גדרים שונים, אלא שנודמנו שניהם לפונדק אחד, בהן אין יוצא ידי שתיהן בעשייה אחת.

והבאנו סמך לזה מהא דאיתא בפסיקתא רבתי (פרשה א) 'היה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', והרי שאירע ראש חודש להיות בשבת, ואמר הכתוב מדי חודש ומדי שבת, היאך, אמר רבי פנחס הכהן בן חמא בשם רבי ראובן, באים שני פעמים, אחד של שבת ואחד של ר"ח'. והרי מכך מבואר, שכאשר אותה המצוה מתחייבת מטעם שני חיובים, אין יוצאים ידי חובה בעשייה אחת, אלא כל חיוב מצריך עשייה מיוחדת בפני עצמה, כי שני החיובים אינם באים מענין דומה, אלא גדרים שונים זה מזה.

התודה והברכה לידינו הנכבדים מתומכי מכוננו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי צבי ברא"י אקער שליט"א
לרגל הולדת הבת למזל"ט

ברכת מזל טוב לידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי אהרן יעקב נברוצקי שליט"א
לרגל הכנס בנו לעול תורה ומצוות

ערב ראש השנה תשפ"ד

אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם

השבח וההודאה לה' שהחיינו וקיימנו והגיענו
להשלמת המהדורה המחודשת
של הספר

בן מלך - ימים נוראים

שנערך מחדש בסידור כל המאמרים בסדר חדש, ובתוספת מרובה על העיקר
של מאמרים מרובים שעדיין לא נדפסו. ופנים חדשות באו לכאן.

הספר שיפתור לכם את כל השאלות שתעלו בדעתכם:

- מפני מה תוקעים בשופר ומה זה מביע?
- מדוע המועד נקרא בלשון חכמים 'ראש השנה' ובתורה 'יום הזכרון'?
- מדוע נבחר ראש השנה להיות בא' תשרי?
- כיצד יתכן שחג הסוכות נקרא בתורה 'בצאת השנה', והלא ראש השנה כבר היה בא' תשרי?
- האם יש טעם לכך שיום הדין נקבע בראש השנה?
- האם נרמז בתורה שראש השנה הוא יום הדין, ומדוע לא נכתב בפרוש? מה עניינה של אמירת סליחות בימים שלפני ר"ה?
- מה החידוש של מצוות התשובה, הא בלאו הכי אסור לחטוא?
- האם יום הכיפורים הוא חובה או זכות?

ובכן צדיקים יראו וישמחו

מכון כתבי בן מלך

מוחיר הספר:

40 ש"ח

ניתן לשלם באמצעות
נדריים פלוס - מכון בן מלך